

ten wij er op wijzen, dat de architect de twee functies van het gebouw naar buiten heeft laten spreken in den venstervorm. De statige, langgestrekte, sterk verticale vensters zijn die der representatieve ruimten; de andere zijn die van de dienstruimten. Tot de eerste categorie behooren ook de zeven hooge, smalle glas-in-loodramen van de raadhuishal in den zuidgevel.

De zorgvuldige hand van den bouwmeester voelen wij ook in de bedaking. Welbewust heeft Friedhoff het platte dak afgewezen, niet zoozeer om aesthetische dan wel om praktische redenen. Het platte dak brengt volgens hem in ons klimaat te veel onderhoud mede en geeft nimmer de bescherming tegen koude, warmte en vocht van het pannendak. Er is in ons land veel gecoquetteerd en gegoocheld met het platte dak, dat ongetwijfeld tot schoone aesthetische oplossingen kan leiden, maar het is de vraag, of het in ons klimaat wel altijd is overeen te brengen met het juiste begrip van de bouwkunde, die vóór alles het gebouw afdoende bescherming moet geven tegen de weersgesteldheden. Volgens Friedhoff is een pannendak reeds dan verdedigbaar, wanneer het niet meer zijn wil dan een isolatie tegen koude en warmte en een weinig onderhoud vorderende bescherming tegen neerslag, dus zelfs, wanneer het er niet op aankomt om bruikbare zolders te vormen. Ter geruststelling moge echter dienen, dat de zolders van het Enschedesche raadhuis wel degelijk een doel hebben: ze dienen tot berging van de zeer vele electricische en ventilatieleidingen voor het gebouw.

Aesthetisch passen deze pannendaken volkomen bij deze architectuur: deze gevels vragen om een pannendak. In den vorm van zijn daken is Friedhoff, gelijk uit afb. 1 mogen blijken, gelukkig geweest. De daken zijn gemaakt van verglaasde, donkerbruine, romaansche pannen; het eenige raffinement is, dat de goot is gelegd achter de laatste pan, zoodat niet de strakke lijn van een lijst, maar de levendige kartellijn, die door deze romaansche pannen wordt gevormd, de gevels naar boven begrenst.

Van het uitwendige moeten wij afzonderlijk den toren bespreken, waarvan de vorm duidelijk uit afb. 1 blijkt. Aan de kleur is een vroolijke noot toegevoegd door de geprononceerd-blauwe wijzerplaten. Deze vinden elk hun steun in een steenen bordes met aan elk einde een bronzen ornament, waartusschen bij reparaties een ketting ter beveiliging kan worden gespannen. De koperen torenbedekking zal in de toekomst groen oxydeeren.

In het program van eischen was een toren niet aangegeven, maar zoo ergens dan was hier een toren op zijn plaats. Want deze uitgestrekte stad heeft in haar silhouet geen andere accenten dan vele fabriekspijpen — is er iets armzaligers te bedenken? — eenige hooge fabrieksdaken en een paar, weinig sprekende, kerktorens, waarvan alleen de spits der oude N.H. kerk op de Markt moge worden genoemd, omdat die in de onmiddellijke nabijheid staat en de architect daarmee rekening had te houden. Friedhoff achtte een toren gewenscht als aangevende het gemeentelijk gezag. Op zichzelf was